HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מחיצה של ברזל להפסיקו מחייך עליה ר' יוסי בר' חנינא מאי טעמא קא מחייך אילימא משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי לחומרא ואיהו סבירא ליה כרבנן לקולא ומשום דסבר לקולא מאן דתני לחומרא מחייך עלה אלא משום [א] דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ודלמא במכונסין אלא משום דקתני צריך מחיצה של ברזל להפסיקו ומאי שנא קנים דלא דעיילי בהו מיא של ברזל נמי עיילי בהו מיא ודילמא [ב] צריך ואין לו תקנה קאמר אלא משום דקל הוא שהקילו חכמים במים כדרבי טבלא [ג] דבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה א"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקילו חכמים במים: וחכ"א אין לו אלא ארבע וכו': רבי יהודה היינו ת"ק אמר רבא שמונה על שמונה איכא בינייהו תנ"ה יש לו שמונה על שמונה דברי ר"מ ואמר רבא [א] מחלוקת להלך אבל לטלטל דברי הכל ארבע אמות אין טפי לא והני ד' אמות היכא כתיבא כדתניא [1] שבו איש תחתיו [וכמה תחתיו] גופו שלש אמות ואמה כדי לפשוט ידיו ורגליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גופו שלש אמות ואמה כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ומניח תחת מראשותיו מאי בינייהו איכא בינייהו ארבע אמות מצומצמות אמר ליה רב משרשיא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא בעי מיניה ארבע אמות שאמרו באמה דידיה יהבינן ליה או באמה של קדש יהבינן ליה אם אמר לך אמות של קדש יהבינן ליה עוג מלך הבשן מה תהא עליו ואם אמר לך באמה דידיה יהבינן ליה אימא ליה מאי טעמא לא קתני לה גבי [ד] יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם כי אתא לקמיה דרב פפא א"ל אי דייקינן כולא האי לא הוי תנינן [ב] לעולם באמה דידיה יהבינן ליה ודקא קשיא לך מאי טעמא לא קתני גבי יש שאמרו דלא פסיקא ליה משום דאיכא ננס באבריו: היו שנים מקצת אמותיו של זה וכו': למה ליה למימר למה הדבר דומה הכי קאמר להו רבי שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה מאי שנא התם דפליגיתו ומ"ש הכא דלא פליגיתו ורבנן התם אוושי דיורין הכא לא אוושי דיורין: [ג] ושתים החיצונות כו': ואמאי כיון דערבי להו חיצונות בהדי אמצעית הויא להו חדא אמר רב יהודה [ד] כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו ורב ששת אמר אפילו תימא שנתנו עירובן באמצעית [ה] כגון שנתנוהו

בשני

מחילה של ברזל נמי עיילי בה מיא. מתתאי דהא סתם מחילה י' טפחים היא ולא מטיא עד קרקעית המים ואפילו מגעת לקרקעית המים אי אפשר שלא יכנסו המים מתחתיה: **אלא משום.** הכי מחייך עליה: **דקל הוא שהקילו חכמים במים.** במחילה כל דהו ובלבד שיהא בה י' מהניא בה ואע"ג דעיילי בה מיא מעילאי ומתתאי: **כדבעא מיניה רבי טבלא כו'.** וכי היכי דמחילה תלויה מהניא מחילת הקנים נמי מהניא דמה לי מיערבי מיא מתתאי מה לי מיערבי בין קנה לחברו: **היינו תנא קמא.** ר' יהודה דאמר [מח.] לאיזה רוח שירצה יש לו ד' אמות היינו תנא קמא רבנן דפליגי עליה דר' יוחנן בן נורי: **שמונה על שמונה איכא בינייהו.** דרבנן סברי ד' לכל צדדין היינו שמונה על שמונה ור' יהודה סבר לחד רוח ותו לא כדקתני ומודה ר' יהודה לר' אליעזר שאם בירר לו שתים לכאן ושתים לכאן שאין יכול לחזור בו וכן אם בירר ארבעתן לרוח אחת: **מחלוקת.** דר' מאיר דשרי שמונה על שמונה להילוך: לרבי יהודה מצומצמות ולרבי מאיר גדולות דפישוט ידים ורגלים יותר מאמה הוא: **באמה דידיה.** איש לפי מה שגופו ארוך יש לו ד' אמות באמתו הארוכה: **של קדש.** לכל אדם אמות שוה של ו' טפחים בינונים למדת שתי אמות שהיו בשושן הבירה[ה] שנעשו למדת אמתו של משה: **גבי יש שאמרו.** משנה היא (א) במס' כלים (פ' י"ז משנה יא) יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם מלא קומצו מנחה מלא חפניו קטרת מלא לוגמיו ביום הכפורים ובמזון שתי סעודות לעירוב וליתני נמי ד' אמות ליוצא חוץ לתחום: **אי הוה דייקינן כולי האי.** בכולי הש"ס לא הוי מצינו לתרוצי כל דיוקי ולא הוה תנינן: **משום דאיכא ננס באיבריו.** שגופו בינוני ואמתו קצרה ולא סגי ליה באמה דידיה ובעי למיתב ליה באמה של קדש: **היו שנים כו'.** מתניתין פרישנא לעיל[ו]: **מאי שנא התם דפליגיתו.** דאמרו רבנן לקמן[ז] בשמעתין שלשתן אסורין לטלטל זו עם זו: **אוושי דיורין.** דיורי החצרות רבים ולא ידעי כולן להזהר ואתו לטלטולי כלים ששבתו בחיצונה לתוך חיצונה אחרת דרך אמצעית: **הכא.** גבי ג' אנשים יכולין החיצונים ליזהר דהא מועטין נינהו ולא אוושי: **שתים החיצונות אסורות זו עם זו.** כלים ששבתו בזו אסור להכניס לזו דרך אמצעית שנמצא שיצאו מרשותן לרשות האסור להן: ה"ג **ואמאי כיון דערבי חיצונות בהדי אמצעית הוו להו חדא.** [ח](וליסתרו כולם דדמי כמאן דדיירי התם דומיא דבני חצר שעירבו ויהבי כולהו עירובן בבית אחד דדמו כאילו דרו כולהו באותו בית וחצר דההוא בית הויא ומשתרי בה הכא נמי דמו כמאן דדיירי כולהו בחצר אמצעית וכו') וקס"ד כגון שנתנו שתיהן עירובן באמצעית שזהו משפט עירובי חצירות סתם חצר יש בה בתים הרבה וצריכות בני הבתים לערב יחד לפי שהבית מיוחד לכל אחד והחצר רשות כולן ואסור להוציא מרשות לרשות דהיינו מן הבתים לחצר בלא עירוב ומניחים אותו באחד מן הבתים וכשהחצר פתוחה לחצר אחרת ורוצין לעשותן רשות אחת נוטלין העירוב שגבו מן הבתים ונותנין אותו באחד מבתי חצר אחרת: **וכי הדרה אמצעית ועירבה בהדי אידך שליחותה דחיצונה עבדה** לא גרסינן הכא עד לקמן [ע"ב]: **שנתנה אמצעית עירובה בזו ובזו.** דדמיא אמצעית כאילו דרה בהן ואין דיורי חיצונות באמצעית למימרא דכי הדדי נינהו:

בשני

רבי יהודה היינו תנא קמא. וא"ת דילמא ר' אליעזר ור' יהודה לא פליגי אתנא קמא אלא לפרושי מלתיה קאתו וכן מצינו פרק כ"ג (סנהדרין דף כח.) [ט] גבי לא ירבה לו נשים ובריש מתני' בריש חזקת הבתים (ב"ב דף כח.) ואומר ר"י דע"כ ר' אליעזר לא מפרש מילתיה דתנא קמא אלא פליג עליה דהא ת"ק קאי אר' יוחנן בן נורי דאמר יש לו אלפים אמה לכל רוח ולא הוי באמצעיתו הכי נמי ד' אמות לת"ק וא"ת א"כ מאי פריך היינו ת"ק כיון דתנא קמא ארבי יוחנן בן נורי קאי ויש לו ד' אמות לכל רוח וי"ל דסבר המקשה אע"ג דאלפים דרבי יוחנן (ב) הוי לכל רוח דהוו ד' אלפים על ד' אלפים ד' אמות דת"ק הוו ד' אמות בין הכל דומיא דטלטול ארבע אמות ברשות הרבים דהוי פי' ד' אמות לכל רוח שירצה כמו שאמר ר' יהודה לכך פריך היינו ת"ק ור"ח גרים חכמים היינו ת"ק פי' ת"ק דריש פרקין דמי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות ואע"ג דאינם מענין אחד מ"מ פריך דחכמים דפליגי ארבי יוחנן בן נורי לא היה להם להזכיר ד' אמות אלא אין לו אלפים ומסתמא דיש (ג) לו ד' אמות לכל רוח: **גופו ג' אמות.** וא"ת אמאי בעינן גבי היזק ראייה מחילה ד' אמות בהשותפין (ב"ב דף ב:) וי"ל דפעמים שיש גבשושית סמוך לכותל ופעמים נמי שמגביה עקיבו ועומד על אצבעות רגליו ועוד הא דאמר הכא גופו ג' אמות היינו בלא ראשו וכן משמע בהמצניע (שבת דף צב.) דאמר המוציא משוי למעלה מיו"ד חייב שכן משא בני קהת דאמר מר ארון תשעה וכפרת טפח וגמירי כל טונא דמידלי במוטה תילתא מלעיל ותרתי תילתי מלתתא אישתכח דלמעלה מי' הוה קאי (ד) ובכתף היו נושאים אותו ודל מי"ח טפחים ב' תילתי דארון וכפרת היינו ששה וב' שלישי טפח ונשתיירו עד הקרקע י"א טפחים ושליש אבל אם אדם עם ראשו רק י"ח טפחים יגיע הארון עד למטה מיו"ד דראש וצואר מחזיק יותר מטפח ושליש וגבי כוכין בעינן נמי ד' אמות בפרק המוכר פירות (ב"ב דף ק:) היינו עם ראשו ועובי דפי הארון ושיעור מקוה דהוי אמה על אמה ברום שלש אמות לאו משום שלא יהא גובה האדם יותר מג' אמות אלא משכנכם במים המים עולין וגם קצת ירכין ראשו והא דכתיב בתרגום מגילת אסתר פרשנדתא איצטליב על תלת אמין וכן כולם התם קטועי ראש הוו [י]: **ופתוחות לרה"ר.** דאי לאו הכי אותם שיש להם דריסת הרגל על חבירתה אוסרת עליה:

אבל

מסורת הש"ס

א) לעיל מו. שבת קכא: ביצה לט., ב) [ברכות טו: וש"נ], ג) שבת קא. לעיל יב. טו: לקמן פו:, ד) [לעיל ל: כלים פי"ז מי"א], ה) [פסחים פו.], ו) [מה. ד"ה היו], ז) [דף מט.], ח) רש"ל מ"ז, ט) [וע"ע תוס' פסחים פג. ד"ה ר"ש עוד שם קטו: ד"ה וחותם ותוס' מו"ק כד. ד"ה וחכמים ותוס' זבחים פג. ד"ה המזבח], י) [וע"ע תוס' שבת לב. ד"ה איסתכח ותוס' פסחים קט: ד"ה ברום],

תורה אור השלם

1. רְאוּ כִּי יְיָ נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:
שמות טז כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גבי יש אמרו משנה היא. נ"ב לעיל דף ל ע"ב מייתי לה תלמודא: (ב) תוס' ד"ה רבי יהודה וכו' דאלפים דרבי יוחנן ב"נ הוו לכל רוח דהיינו ד' אלפים: (ג) בא"ד ומסתמא דיש להם ד"א ומשני דהכא ארבע אמות לכל רוח: (ד) ד"ה גופו וכו' דבכתף היו נושאים:

מוסף רש"י

נהרות המושכין. היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נביעתן, **ומעיינות הנובעין.** ואין יוצאין מגומות נביעתן לימשך הלאה, **הרי הן כרגלי כל אדם.** אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממלא, אלא כל אדם מוליכן ברגליו, דכל מידי דנייד לית ליה שביתה (ביצה לט.) **ואפילו הן של יחיד** אינן כרגליו (לעיל מו.) ואע"פ שבא מחוץ לתחום כל אדם מוליכן למקום שעירב לו לילך (שבת קכא:). **מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה.** שדרך להיות בה מחילות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות, מהו שתתיר לטלטל בחורבה שלא תהא כפרוצה לרה"ר (שבת קא.). **אלא במים.** כגון גזוזטרא שהיא למעלה מן הים דתנן (לקמן פו:) דעושה מחילה תלויה וממלא, וכן בור שבין שתי חצרות וחלקו במחילה תלויה מלמעלה, ממלא זה מכאן וזה מכאן, ואע"פ שלא עירבו (שבת קא:). **הכל לפי מה שהוא אדם.** ואין שיעורן שוה בכל (לעיל ל:).

רבינו חננאל

מחיצה של ברזל להתיר המים, חציין לתחום זה וחציין לתחום זה. מחיך עלה ר' יוסי בר' חנינא. ואמרינן אמאי מחיך אי נימא משום דר' חייא סבר לה כר' יוחנ' בן נורי דאמר חפצי הפקר קונין שביתה, והני מיא קנו שביתה. ור' יוסי סבירא ליה לקולא. כל דמתנא להו לחומרא אחיך עליה. אלא אמאי מחיך משום הא דתניא בהדיא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. ודילמא מיא דבחרס שבין שני תחומי שבת מכונסין הוו, ומשום הכי תני דקנו שביתה. אלא למה הוה מחיך משום דא' צריךמחיצה של ברזל, ואנן קיימא לן שהקילו חכמים על המים דאפילו תלויה מחיצה מתרת. מתני' וחכמ' או' אין לו אלא ארבע אמות. ואקשינן היינו תנא קמא דתנן מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות, ש"מ דכל השבת שלא לדעת אין לו אלא ארבע אמות. ופריק רבא שמונה על שמונה איכא בינייהו. והכין הוא בונכא דמתני'

עין משפט נר מצוה

מד א ב מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה וסו טוש"ע א"ח סי' שמט סעיף א וסי' שנו סעיף א:

מה ג ד ה מיי' פ"ד מהלכות עירובין הלכה כג טור ש"ע א"ח סי' שעח סעיף א:

רבינו חננאל (המשך)

וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות לכל רוח, שהן שמונה על שמונה. ופריש בתלמוד ארץ ישראל [מי] שבירר לו מבעוד יום וקדיש עליו היום, ושמעיניה מן הדא (דת') [ד]לא יכנס דברי ר' מאיר. ר' יהודה אמר [יכנס]. לא על הדא איתאמרת אלא ארישא דפיר[ק]א, מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה איתאמרת עליה. א"ר בון מודה ר' יודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו. תניא נמי הכי ישנן שמונה על שמונה דברי ר' מאיר, כלומר ארבע אמות לכל רוח ישנן שמונה על שמונה אמות. אמר רבה מחלוקת להלך. פי' אפיל[ו] ר' יוחנן בן נורי לא התיר לו (להלך אלא) [אלא להלך] אלפים אמה, אבל לטלטל דברי הכל ד' אמות אין טפי לא. והני ד' אמות היכא כתיבי. כדתניא שבו איש תחתיו, בתחתיו. וכמה תחתיו, גופו ג' אמות ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו. והני ד' מצומצמות דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר אמה אחת, כדי שיהא נוטל חפץ ממראשותיו ויניח מרגלותיו, והני ד' מרווחות ולא מצומצמות. ובעו לה הני ד' אמות דיהבי ליה באמה דידיה או באמה של קודש. ואי אמרת באמה דידיה אמאי לא תני לה במס' כלים פרק י"ו יש שאמרו הכל מה שהו אדם, קומץ מנחה, וחופני הקטורת, והשותה מלא לוגמיו ביום הכפורים כו', ליתני בהדייהו ארבע אמות באמה שלו. ואי משום דאיכא ננס באיברין. פי' יש אדם ארוך ואמתו קצרה שאינן ד' אמות באמתו כתחתיו. ניתני במשנה חוץ מן ננס באיבריו שאין נותנין לו באמתו. ואסיקנא א"ל רב פפא לבריה דרב משרשיא אי אתינא לדקדק כולי האי לא תנינן. מתני' היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין [ואוכלין] באמצע [ובלבד] שלא יוציא כו'. עד ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. פי' כגון שיש ביניהן שלש אמות וכל אחד מהם יושב בשתי אמות שלו, ונשאר לו שתי אמות בזה הצד שביניהם, וכל אחד ואחד מותר לו לטלטל בשתי אמות הקרובות לו, נמצא באחת האמצעית שביניהן מותרין לטלטל. הכי קאמר להו ר' שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש כו'. מאי שנא הכא דלא פלגיתו ומאי שנא התם בעלמא פלגיתו עלי. ורבנן, התם בחצירות לא אוושי דיורין. כלומר יתכן שישכחו בעלי חצירות ויטלטלו החיצונות מזו לזו. הכא אוושי דיורין כי אילו שלשה האנשים הנה הם יושבים שלשתם ביחד, ואם יבואו החיצונים לטלטל מזה לזה, האמצעי מזכירים כי אסורין לו, ונמנעים משום דאוושי דיורין. אבל בחצירות חיישינן דילמא מטלטל ולאו אדעתייהו. ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. אקשינן עלה אמאי כיון דערביה לה חדא מן החיצונות בהדי אמצעית, הויא לה כאילו הכא דרה לישתריא בהדי אמצעית. ופריק רב יהוד' כגון שנתנה האמצעית עירוב בזו ובזו דלא מכרעא היכא היא דיירה. רב ששת אמר אפי' תימא שנתנו עירובן אחת מהן באמצעית וכגון שנתנו בו